

ORGANIZATIONAL, LEGAL AND ECONOMIC BASIS OF THE DEVELOPMENT OF THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM IN NEW UZBEKISTAN

Ibragimova Farangiz

Master's student of the Faculty of Magistracy and Correspondence Education, Tashkent State Law University
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14874221>

ARTICLE INFO

Received: 08th February 2025
Accepted: 14th February 2025
Online: 15th February 2025

KEYWORDS

Public administration, administrative reforms, organizational and legal framework, efficiency, New Uzbekistan.

ABSTRACT

This article analyzes the processes of modernization of the public administration system in New Uzbekistan. The study is aimed at studying the legal framework, organizational mechanisms and economic efficiency of public administration reforms. The article develops recommendations for further improvement of the public administration system based on the assessment of the results of administrative reforms implemented in 2022-2024.

YANGI O'ZBEKISTONDA DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILY-HUQUQIY VA IQTISODIY ASOSLARI

Ibragimova Farangiz Zafar qizi

Toshkent davlat yuridik universiteti
Magistratura va sirtqi ta'lim fakulteti magistranti
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14874221>

ARTICLE INFO

Received: 08th February 2025
Accepted: 14th February 2025
Online: 15th February 2025

KEYWORDS

Davlat boshqaruvi, ma'muriy islohotlar, tashkiliy-huquqiy asoslar, samaradorlik, Yangi O'zbekiston.

ABSTRACT

Ushbu maqola Yangi O'zbekistonda davlat boshqaruvi tizimini modernizatsiya qilish jarayonlarini tahlil qiladi. Tadqiqot davlat boshqaruvi islohotlarining huquqiy asoslari, tashkiliy mexanizmlari va iqtisodiy samaradorligini o'rganishga qaratilgan. Maqolada 2022-2024 yillarda amalga oshirilgan ma'muriy islohotlarning natijalarini baholash asosida davlat boshqaruvi tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqilgan.

KIRISH

So'nggi yillarda O'zbekistonda davlat boshqaruvi tizimini tubdan isloh qilish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Prezidentning 2022 yil 21 dekabrda "Yangi O'zbekiston ma'muriy islohotlarini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni bu yo'nalishdagi muhim huquqiy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Mazkur islohotlarning asosiy maqsadi zamonaviy va samarali davlat boshqaruvi tizimini shakllantirishdan iborat.

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqot davlat boshqaruvi sohasidagi islohotlarning tashkiliy-huquqiy va iqtisodiy asoslarini kompleks o'rganishga qaratilgan bo'lib, bir qator ilmiy-tadqiqot

usullaridan foydalanildi. Normativ-huquqiy hujjatlarni tahlil qilish orqali islohotlarning huquqiy asoslari, jumladan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-2024 yillardagi tegishli farmonlari, qarorlari va boshqa me'yoriy hujjatlar o'rganildi [1, 2, 3]. Bu jarayonda davlat boshqaruvi tizimini isloh qilishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlar, xususan, "Yangi O'zbekiston ma'muriy islohotlarini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmon va unga kiritilgan o'zgartirishlar chuqur tahlil qilindi [1].

Tizimli yondashuv usuli orqali davlat boshqaruvi tizimining tarkibiy qismlari o'rganildi [5, 6]. Ma'muriy islohotlar konsepsiyasi doirasida vazirliklar, qo'mitalar va agentliklarning funksional vazifalari tahlil qilindi [6]. Bu usul yordamida davlat organlari tizimining vertikal va gorizontal aloqalari, vazirliklar, qo'mitalar, agentliklar va inspeksiyalarning funksional vazifalari hamda ular o'rtasidagi munosabatlarning huquqiy asoslari o'rganildi. Shuningdek, davlat boshqaruvi organlari faoliyatining samaradorligini baholash mezonlari ishlab chiqildi.

Statistik ma'lumotlarni qayta ishlash usuli yordamida islohotlarning miqdoriy ko'rsatkichlari, jumladan davlat organlari tuzilmasining maqbullashtirilishi, davlat xizmatlarining soddalashtirilishi va raqamlashtirish jarayonlarining natijalari tahlil qilindi. 2022-2024 yillar davomida amalga oshirilgan islohotlarning dinamikasi, ularning iqtisodiy samaradorligi va xarajatlar optimallashtirilishi bo'yicha statistik ma'lumotlar tizimli ravishda o'rganildi.

Taqqoslama tahlil usuli orqali O'zbekistondagi islohotlar jarayoni rivojlangan mamlakatlar, xususan AQSH, Janubiy Koreya, Singapur va Yevropa Ittifoqi davlatlarining tajribasi bilan solishtirilib, ijobiy va salbiy jihatlar aniqlandi. Ekspert baholash usulida esa 50 dan ortiq soha mutaxassislari va xalqaro ekspertlarning fikr-mulohazalari o'rganildi, islohotlarning samaradorligi baholandi va kelgusidagi rivojlanish istiqbollari belgilandi.

NATIJALAR

Yangi O'zbekiston ma'muriy islohotlari doirasida amalga oshirilgan chora-tadbirlar natijasida davlat boshqaruvi tizimida sezilarli o'zgarishlar yuz berdi. Davlat organlarining tuzilmasi o'rtacha 15 foizga maqbullashtirildi [1]. Sohaga oid bo'lmagan vazifalarni qisqartirish natijasida 26 ta davlat organlari va tashkilotlarida 40 ta rahbar o'rinbosarlari lavozimlari qisqartirildi [1]. Bu o'z navbatida boshqaruv apparatini samarali tashkil etish va qarorlar qabul qilish jarayonini tezlashtirishga xizmat qilmoqda.

Byurokratik to'siqlarni qisqartirish va aholiga davlat xizmatlarini ko'rsatish tizimini yaxshilash maqsadida 30 ga yaqin turdagi litsenziya va ruxsatnomalar bekor qilindi, 70 dan ziyod davlat xizmatlari soddalashtirildi. Bu o'zgarishlar natijasida tadbirkorlik subyektlari uchun yiliga o'rtacha 2 trillion so'mdan ortiq mablag' tejalishiga erishildi. Davlat tashkilotlari tomonidan fuqarolardan so'raladigan 60 dan ortiq hujjatlarni talab qilish amaliyoti bekor qilindi, bu esa fuqarolarning vaqti va mablag'larini tejash imkonini berdi.

"Elektron hukumat" tizimi rivojlanishi natijasida davlat idoralarning 130 dan ortiq axborot resurslaridan foydalanish imkoniyatlari yaratildi [6]. Yagona interaktiv davlat xizmatlari portalida qariyb 350 turdagi xizmatlar onlayn shaklda ko'rsatilishi yo'lga qo'yildi. Davlat xizmatlarini raqamlashtirish natijasida 2023 yilda fuqarolar va tadbirkorlik subyektlarining 15 milliondan ortiq murojaatlari onlayn ko'rib chiqildi, bu esa 2022 yilga nisbatan 40 foizga ko'pdir.

Islohotlar natijasida davlat boshqaruvi organlari soni 61 tadan 28 taga, jumladan vazirliklar soni 25 tadan 21 taga qisqartirildi. Bu o'zgarishlar davlat boshqaruvi tizimining samaradorligi va shaffofligini oshirish, fuqarolar va tadbirkorlik subyektlariga qulay muhit yaratish borasida muhim yutuqlarga erishilganini ko'rsatmoqda. Shuningdek, davlat xizmatchilarining malakasini oshirish va kadrlar salohiyatini yuksaltirish bo'yicha tizimli ishlar amalga oshirilmoqda.

MUHOKAMA

2022-2024-yillarda amalga oshirilgan ma'muriy islohotlar [1] davlat boshqaruvi tizimining samaradorligini oshirishga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasi doirasida [6] davlat xizmatlarini to'liq elektron shaklga o'tkazish ishlari amalga oshirilmoqda. Davlat boshqaruvi organlari tizimining optimallashtirilib, ularning vazifalarining aniq belgilanishi [1, 6] natijasida respublika ijro etuvchi hokimiyat organlarining soni 61 tadan 28 taga qisqartirildi. Ma'muriy islohotlar konsepsiyasiga muvofiq [6], vazirliklar, qo'mitalar va agentliklarning vakolatlari qayta ko'rib chiqildi. Bu o'zgarishlar davlat organlarining o'zaro hamkorligini kuchaytirish va qarorlar qabul qilish jarayonini tezlashtirishga xizmat qilmoqda.

Byurokratik to'siqlarning sezilarli darajada qisqartirilishi [1] fuqarolar va tadbirkorlik subyektlari uchun qulay muhit yaratdi. "Davlat boshqaruvini takomillashtirish imkoniyati" tahliliy materialida qayd etilganidek [5], davlat xizmatlarining 80 foizdan ortig'i elektron shaklga o'tkazildi. Xususan, 30 dan ortiq turdagi litsenziya va ruxsatnomalarning bekor qilinishi, 70 dan ziyod davlat xizmatlarining soddalashtirilishi natijasida tadbirkorlar uchun yiliga 2 trillion so'mdan ortiq mablag' tejalishiga erishildi. Bu esa biznes yuritish shartlarining yengillashishiga va tadbirkorlik faoliyatining jadallashishiga olib keldi.

Davlat xizmatlarining sifati va qulayligi sezilarli darajada oshdi. "Elektron hukumat" tizimi orqali ko'rsatilayotgan xizmatlar soni 350 taga yetdi, bu esa 2022 yilga nisbatan 40 foizga ko'pdir. Fuqarolardan talab qilinadigan hujjatlar soni 60 taga qisqartirildi, bu esa aholi vaqti va mablag'larining tejalishiga olib keldi. Shuningdek, davlat xizmatlarining 80 foizdan ortig'i elektron shaklga o'tkazildi, bu esa korrupsiya xavfini kamaytirish va xizmatlar shaffofligini ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi [6] davlat boshqaruvi tizimini modernizatsiya qilishning muhim yo'nalishiga aylandi. Ma'lumotlar almashinuvi platformasining yaratilishi [6] davlat organlarining o'zaro hamkorligini kuchaytirdi. "Elektron hukumat" tizimi foydalanuvchilarining soni 4 milliondan oshgani, 130 dan ortiq axborot resurslarining integratsiyalashgani buning yaqqol dalilidir. Ma'lumotlar almashinuvi platformasining yaratilishi davlat organlarining o'zaro hamkorligini kuchaytirdi va xizmatlar ko'rsatish muddatlarini qisqartirdi.

Rahbarlarning mas'uliyati kuchaytirilishi va vakolatlarining kengaytirilishi boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Vazirlar Mahkamasining yangi tizimi joriy etilib, vazirlarning Bosh vazir bilan to'g'ridan-to'g'ri ishlash mexanizmi yo'lga qo'yildi. Bu esa qarorlar qabul qilish jarayonini tezlashtirish va ijro intizomini kuchaytirishga olib keldi. Shuningdek, rahbarlarning moliyaviy va institutsional mustaqilligi oshirilib, ular o'z vakolatlari doirasida mustaqil qarorlar qabul qilish imkoniyatiga ega bo'ldi.

Biroq, islohotlarning samaradorligini yanada oshirish uchun hal etilishi lozim bo'lgan bir qator muammolar mavjud. Jumladan, davlat xizmatchilarining malakasini oshirish, kadrlar salohiyatini yuksaltirish, davlat xizmatlarini yanada raqamlashtirish va boshqaruv jarayonlariga innovatsion yechimlarni joriy etish masalalari dolzarbligicha qolmoqda. Bu muammolarning yechimi davlat boshqaruvi tizimining yanada takomillashuviga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAVSIYALAR

O'zbekistonda amalga oshirilgan ma'muriy islohotlar davlat boshqaruvi tizimining samaradorligini sezilarli darajada oshirdi. Davlat organlari tizimining optimallashtirilib, byurokratik to'siqlarning qisqartirilishi, davlat xizmatlarining sifati va qulayligining oshirilishi, raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi hamda rahbarlar mas'uliyatining kuchaytirilishi kabi yo'nalishlarda muhim natijalarga erishildi. Biroq, zamonaviy davlat boshqaruvi tizimini shakllantirish uchun islohotlarni yanada chuqurlashtirish zarur.

Davlat xizmatchilarining malakasini oshirish tizimini takomillashtirish masalasida xorijiy davlatlarning ilg'or tajribasini o'rganish va joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, Janubiy Koreya va Singapur tajribasidan kelib chiqib, davlat xizmatchilarini uzluksiz o'qitish tizimini joriy etish, ularning xorijiy til va raqamli ko'nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, xalqaro hamkorlik dasturlarini kengaytirish maqsadga muvofiq. Bu borada Davlat boshqaruvi akademiyasining o'quv dasturlarini modernizatsiya qilish, masofaviy ta'lim platformalarini rivojlantirish va xorijiy mutaxassislarni jalb qilish tavsiya etiladi.

Davlat organlarining funksiyalarini yanada maqbullashtirish yo'nalishida tizimli monitoring o'tkazib, takrorlanuvchi va dolzarbligini yo'qotgan funksiyalarni aniqlash hamda ularni bosqichma-bosqich qisqartirish zarur. Bunda har bir davlat organining vazifalarini xatlovdan o'tkazish, funksiyalarning bajarilishi bo'yicha samaradorlik ko'rsatkichlarini ishlab chiqish va ularning ijrosini baholash tizimini joriy etish taklif etiladi. Shuningdek, davlat funksiyalarining bir qismini xususiy sektorga o'tkazish imkoniyatlarini o'rganish va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kengaytirish lozim.

Davlat xizmatlarini raqamlashtirish jarayonini jadallashtirish bo'yicha "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasi doirasida barcha davlat xizmatlarini to'liq elektron shaklga o'tkazish, sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish va ma'lumotlar bazalarini integratsiyalash ishlari yanada jadallashtirilishi kerak. Bu borada mobil ilovalarni rivojlantirish, davlat xizmatlarining "bir darcha" tamoyili asosida ko'rsatilishini ta'minlash va bulutli texnologiyalardan foydalanishni kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Davlat boshqaruvida innovatsion yechimlarni keng joriy etish yo'nalishida "aqli shahar", "aqli transport" va "aqli infratuzilma" loyihalarini amalga oshirish, davlat organlarining faoliyatiga zamonaviy axborot tizimlari va dasturiy mahsulotlarni joriy etish hamda ma'lumotlarni qayta ishlashning ilg'or usullarini qo'llash zarur. Shuningdek, "Ochiq ma'lumotlar" platformasini rivojlantirish va jamoatchilik nazoratini kuchaytirish mexanizmlarini takomillashtirish tavsiya etiladi.

Xalqaro tajribani inobatga olgan holda boshqaruv tizimini modernizatsiya qilish masalasida BMT, Jahon banki va boshqa xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirish, xorijiy ekspertlarni jalb qilish va ilg'or xorijiy amaliyotni mahalliy sharoitga moslashtirgan holda joriy etish muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, mintaqaviy hamkorlik doirasida davlat

boshqaruvi sohasidagi tajriba almashishni kengaytirish va qo'shma loyihalarni amalga oshirish tavsiya etiladi.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yangi O'zbekiston ma'muriy islohotlarini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-269-son Farmoni, 21.12.2022 // Qonun hujjatlari milliy bazasi, 24.12.2022 y., 06/22/269/1117.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Sport vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi PF-18-son Farmoni, 20.01.2024 // Qonun hujjatlari milliy bazasi, 22.01.2024 y., 06/24/18/0054.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Madaniyat vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi PF-214-son Farmoni, 25.12.2023 // Qonun hujjatlari milliy bazasi, 29.12.2023 y., 06/23/214/0984.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-168-son Farmoni, 25.10.2024 // Qonun hujjatlari milliy bazasi, 24.10.2024 y., 06/24/164/0843.
5. "Davlat boshqaruvini takomillashtirish imkoniyati" tahliliy materiali // O'zbekiston Respublikasi Davlat boshqaruvi akademiyasi. 2024. <https://yuz.uz/uz/news/davlat-boshqaruvini-takomillashtirish-imkoniyati>
6. "Raqamli O'zbekiston - 2030" strategiyasi // O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi. 2024.